

GAMLA FOTOGRAFIER BERÄTTAR

LL 628 Kristina, Grafvarne

Detta foto från Norra Hamnen i Lysekil finns bland de många intressanta bilderna i minnesskriften "SKANDIAVERKEN 1899-1984, Cykelverkstaden som blev motorindustri", varav fortfarande finns några exemplar att tillgå hos bildredaktören Gunnar Adolfson. I fonden ser man Gallebergs Udde och Stora Skeppholmen. Vid Rinkenäs ser man två pålbryggor, som jag misstänker har använts vid utlastning av sten. I lär ligger också Carl Olssons magasin, som byggdes redan på 1800-talet. Dock letar man förgäves efter Boviks konservfabriks stora, ljusa byggnad, som borde ses till vänster om Carl Olssons magasin. Boviks fabrik byggdes 1918-1919, så kortet måste alltså vara taget tidigare. Vid den närmaste bryggan ligger två små jakter. På original fotot syns, att de har numren LL 628 och LL 677. Man kan också se, att LL 677 har SVERIGE målat med stora bokstäver på sidan. Detta tyder på första världskriget (1914-1918).

Bildredaktören och jag har diskuterat, vilka de båda jakterna kan vara. LL 677 fick jag ganska snart kläm på genom att tala med minnesgodna personer i kustsamhällena. Det är jakten Selma, då hemmahörande i Södra Grundsund. Jag har Sveriges Skeppslista för 1921, och där finns hon med registreringsnummer 5874, befälhavare K. Johansson, 30 hkr maskin, längd 15.31 meter, 40.48 brt (allt under däck) och 21.46 ntt, byggd 1916 i Marstrand, ek och fur, reparerad 1919, hemma i Grundsund, redare Karl Johan Johansson. Olle Sörensson i S. Grundsund berättar efter äldre släktingar, att Selma byggdes på Ringens Varv i Marstrand någon gång i perioden 1916-18, var 53 fot lång och hade en Munktell 60. Vid leveransen skall hon ha haft rakt tjorör och SVERIGE målat på sidan. Ägare var bröderna Karl Johan Johansson, Arvid Johansson och Oskar Sörensson; söner till Johan Sörensson. Karl Johan Johansson kallade sig så småningom Sörensson för att undvika förväxling med annan person. Jakten såldes 1940 till Sotenäs och låg länge på trålfiske. Förliste för inte så länge sedan. Hon hade hela tiden LL 677.

LL 628 var det mycket värre att få fatt i. Ingen av alla dem, som jag kontaktade, kunde ge besked; varken fartygshistoriker eller gamla fiskare. Numret LL 628 har funnits i senare tid på fartyg, men inget stämde in på den lilla jakten på fotot från första världskrigets dagar. På Kungl. Biblioteket i Stockholm sökte min broder Östen förgäves igenom alla Göteborgs och Bohusläns Havsfiskeförenings Årsredogörelser och Årsböcker. Jag tackar honom för detta arbete. Tullen i Lysekil kunde inte heller ge besked, för alla gamla papper hade skickats till Landsarkivet. Samma väg hade papperen gått från Bohusläns Allmäna. Jag skrev till Landsarkivet i Göteborg. Svar kom, men det tog tid. Jag hade faktiskt misströstat och lagt undan ärendet som olösligt. Jag tackar Ann-Britt Johansson, som sände mig uppgifterna. Och så till rapporten direkt ur Lysekils Tullkammarers journaler för 1915-1917 (Landsarkivets signum D IV a:1). För år 1916 finns antecknat den 15 augusti, att L.L. 628 var Motorjakt "Kristina", Grafvarne, 20.40 brt och 11.17 ntt. Skeppare C. J. Lorentsson. Officiellt registreringsnummer saknas. Vidare finns antecknat, att jakten sålts till Norge enligt uppgift av en Lindbom i Grafvarne. Numret därefter ledigt. L.L. 677 är införd i registret den 22 aug. 1916 och anteckningarna bestyrker, vad jag skrivit ovan.

Det verkar alltså klart, att fotot är från sommaren 1916 eller 1917. Men det är inte lätt att närmare bestämma, var i Norra Hamnen fotot är taget, eftersom strandkanten ändrats så mycket genom åren. Inte heller profilen vid Gallebergs Udd är helt oförändrad. Jag har försökt lista ut, var fotografen kan ha stått, och jag har kommit till en plats rakt nedanför (SV om) nuvarande G. Strandgatan 25 (Gunnar Lundh) och en bit in på Skandias tomt. Detta svarar ganska väl mot platsen för de fem gamla sjöbodarna vid Långebryggan (den ena står nu vid Fomhemmet i Skälvik), och alltså där Robert Lycke och Gustaf Coner sedan hade fabriker. Den välvda snipan på fotot skulle i så fall ligga ungefär, där Martinus Krabbe i senare tid brukade ha sin julle "Norden".

Till höger ser man pålvirket, som enligt Karl-Gustav Carlevik på den tiden gick mycket närmare land, än vad det gjorde i min barndom 15 år senare. Detta pålvirke liksom de båda bryggorna i förgrunden är naturligtvis borta nu. Båda bryggorna har décauillespår, och Henry Jarmell tror därför, att den ena kan ha hört till ansjovisfabriken M. Lindbloms Son, som visserligen redan 1898 uppgick i Sveriges Förenade, men fortsatte driften i nuvarande G. Strandgatan 31. Den närmaste bryggan kan då kanske ha tillhört Gust. Cornérs fabrik. Detta skulle stämma med min tanke ovan.

Lådorna på tralloma är ovanliga, eftersom de har ett "tvär-skott". Bernt Lycke kallar dem norska lådor. Man hade dem ombord i båtarna, och han menar, att tvärväggen hindrade sillen från att skavas sönder vid sjögång. Henry Jarmell är inne på tanken, att lådan kunde rymma 2 skäppor. Han minns, att varje silluppköpare hade ett skäppemått, som rymde c:a 20 liter. Sett uppifrån hade det oval form. Villy Jonsson verifierar allt detta och berättar, att sådana lådor, som också kallades hel-lådor, på 1930-talet användes till sardiner, som alltid mättes i skäppor. För sill fanns ett halvhektolitermått, som var runt och buktigt som en tunna.

Arvid Sandell